

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานและการบริหารจัดการเรียนรู้งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

3.1 ด้านการบริหารและการจัดการงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

3.1.1 ฝ่ายบุคลากร

3.1.1.1 การมีส่วนร่วมในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

1) การมีส่วนร่วมภายในโรงเรียน

1.1) จัดให้มีการประชุมเกี่ยวกับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น เช่น

1.1.1) ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา

1.1.2) ประชุมคณะผู้ปกครอง

1.1.3) ประชุมคณะผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.1.4) ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

1.1.5) ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

1.2) ให้กำหนดวาระการประชุม / เรื่อง ที่เกี่ยวกับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

1.2.1) การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

1.2.2) การวางแผนการดำเนินงาน

1.2.3) ติดตามการดำเนินงาน

1.2.4) การสรุปและประเมินผลการดำเนินงาน วัดผลและประเมินผล

1.2.5) วิเคราะห์และปรับปรุงพัฒนางาน

2) การมีส่วนร่วมภายนอกโรงเรียน

2.1) การประชุมเกี่ยวกับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น เช่น

2.1.1) การติดตามประสานงาน ได้แก่ การประชุมกลุ่ม การเยี่ยมกลุ่ม การเยี่ยมเป้าหมาย

2.1.2) การฝึกอบรมปฏิบัติการงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

2.2) ให้กำหนดวาระการประชุม / เรื่อง ที่เกี่ยวกับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

2.2.1) การสนับสนุนในเรื่องของการดำเนินงาน สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

2.2.2) การประสานงานกับผู้รู้ / ปราชญ์ชาวบ้าน

2.2.3) การแลกเปลี่ยนความรู้ในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

3.1.1.2 คณะทำงานการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ให้สอดคล้อง เหมาะสม ตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ของบุคลากรทางการศึกษา โดยมีคณะทำงาน 5 คณะ ดังนี้

1) ให้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 4 ด้าน โดยพิจารณาตามความเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา โดยระบุน้ำที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน

1.1) คณะกรรมการด้านที่ 1 การบริหารและการจัดการ ประกอบด้วยผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายทุกฝ่าย และ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.2) คณะกรรมการด้านที่ 2 การดำเนินงาน ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

1.3) คณะกรรมการด้านที่ 3 ผลการดำเนินงาน ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าฝ่ายวัดผลประเมินผล และให้สถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

1.4) คณะกรรมการด้านที่ 4 ความถูกต้องทางวิชาการ ประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกกลุ่มสาระ

2) ให้แต่งตั้งคณะกรรมการ 5 องค์ประกอบงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ครอบคลุมลำดับการเรียนรู้ในคู่มือการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

3) ให้แต่งตั้งคณะกรรมการพืชศึกษาครบ 4 หัวข้อ

3.1) ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ราก ลำต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ด

3.2) ลักษณะทางนิเวศวิทยา

3.3) การขยายพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา การเจริญเติบโต

3.4) การนำไปใช้ประโยชน์

4) ให้แต่งตั้งคณะกรรมการ ในสาระธรรมชาติแห่งชีวิต สาระสรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว และสาระประโยชน์แท้แก่มหาชน ครอบคลุมลำดับการเรียนรู้ในคู่มือการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

5) ให้แต่งตั้งคณะกรรมการ สำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น (10 คณะ)

3.1.2 ฝ่ายระบบ

3.1.2.1 การจัดทำแผนงานด้านการบริหาร

นโยบาย วิสัยทัศน์

- 1) กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของ อพ.สธ.

แผนด้านการบริหาร

- 2) ผังโครงสร้างการบริหารแสดงงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่ฝ่ายวิชาการ
- 3) จัดให้มีแผนงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในแผนงานประจำปีของโรงเรียน
- 4) จัดทำแผนงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยแสดงรายละเอียด ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ชื่อแผนงาน (แผนงาน/โครงการ) ผู้รับผิดชอบ หลักการและเหตุผลวัตถุประสงค์ เป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการ

ส่วนที่ 2 แผนการดำเนินงานด้านบริหาร แสดงรายละเอียดงาน ปริมาณงาน ผู้รับผิดชอบ งบประมาณ และระยะเวลา

- ด้านที่ 1 การบริหารและการจัดการ
- ด้านที่ 2 การดำเนินงาน
- ด้านที่ 3 ผลการดำเนินงาน แผนงานด้านการติดตามประเมินผล
- ด้านที่ 4 ความถูกต้องทางวิชาการ
- 3 สารการเรียนรู้
- การสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

แผนการดำเนินงานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ปีการศึกษา.....					
โรงเรียน..... อำเภอ..... จังหวัด.....					
งานที่ต้อง ดำเนินการ	รายละเอียด(งานย่อย)	ปริมาณงาน	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	ระยะเวลา
ด้านที่ 1 การบริหาร และการจัดการ	1. โรงเรียน และชุมชนมีส่วนร่วม ในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน				
	2. แต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินงานงาน สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน				
	3. วางแผนการบริหารและ แผนการจัดการเรียนรู้				
	4. ดำเนินงานตามแผน				
	5. สรุปและประเมินผลการ ดำเนินงาน				
	6. วิเคราะห์ผลและปรับปรุง พัฒนางาน				
	7. รายงานผลการดำเนินงานให้ อพ.สธ. ทราบ อย่างน้อยปี การศึกษาละ 1 ครั้ง				
	งบประมาณรวม				

ภาพที่ 3.1 ตารางแผนการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ส่วนที่ 3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- จัดทำการตรวจสอบเพื่อเสนอ และอนุมัติแผนงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยผ่านผู้บังคับบัญชา

3.1.2.2 การจัดการเรียนรู้

1) การวิเคราะห์ความสอดคล้องงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ครบทุกลำดับการเรียนรู้ของ 5 องค์กรประกอบ พี่ชศึกษา 3 สารระการเรียนรู้ การสำรวจ และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

2) นำผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องมาจัดทำผังมโนทัศน์รวม

องค์ประกอบของแผนงาน / โครงการ การจัดการเรียนรู้ 3 สารระการเรียนรู้

สารระการเรียนรู้ธรรมชาติแห่งชีวิต สารระการเรียนรู้สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว และสารระการเรียนรู้ประโยชน์แท้ แก่มหาชน

ประกอบด้วย

1. ชื่อเรื่อง
2. หลักการและเหตุผล
3. เป้าหมาย
4. วัตถุประสงค์
5. ขอบเขตการศึกษา
6. วิธีการดำเนินงาน
  - 6.1 ขั้นเตรียมการ (การวางแผนการทดลอง)
  - 6.2 ขั้นดำเนินงาน (การเก็บข้อมูล)
  - 6.3 ขั้นสรุป (การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล)
7. ระยะเวลาดำเนินงาน
8. งบประมาณ
9. ผู้รับผิดชอบ
10. ตัวชี้วัดความสำเร็จ
11. การติดตามและประเมิน
12. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

3.1.2.3 ปฏิทินการจัดการเรียนรู้

การจัดทำปฏิทินให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานด้านบริหาร การดำเนินงาน 5 องค์กรประกอบ พี่ชศึกษา 3 สารระการเรียนรู้ การสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น ด้านการติดตามประเมินผล และด้าน ความถูกต้องทางวิชาการ โดยกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดในแต่ละปีการศึกษา

ปฏิทินการปฏิบัติงาน งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ปีการศึกษา.....												
โรงเรียน..... อำเภอ..... จังหวัด.....												
รายละเอียด (งานย่อย)	ระยะเวลาดำเนินงาน ปีการศึกษา.....											
	วัน/เดือน/ปี											
	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.
1. กำหนดพื้นที่ศึกษา												
2. สำรวจพรรณไม้ในพื้นที่ศึกษา												
3. ทำและติดป้ายรหัสประจำต้น												
4. ตั้งชื่อหรือสอบถามชื่อ และศึกษาข้อมูลต้นบ้าน (ก.7-003 หน้า 1)												
5. ทำผังแสดงตำแหน่งพรรณไม้												
6. ศึกษาและบันทึกลักษณะทางพฤกษศาสตร์ (ก.7-003 หน้า 2-7)												
7. บันทึกภาพหรือวาดภาพทางพฤกษศาสตร์												
8. ทำตัวอย่างพรรณไม้ (แห้ง/ ตอง/ เฉพาะส่วน)												
9. เปรียบเทียบข้อมูลที่สรุป (ก.7-003 หน้า 8) กับข้อมูลที่สืบค้นจากเอกสาร แล้วบันทึกใน ก.7-003 หน้า 9 - 10												
10. จัดระบบข้อมูลทะเบียนพรรณไม้ (ก.7-005)												
11. ทำร่างป้ายชื่อพรรณไม้สมบูรณ์												
12. ตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการด้านพฤกษศาสตร์												
13. ทำป้ายชื่อพรรณไม้สมบูรณ์												

ภาพที่ 3.2 ตารางปฏิทินการปฏิบัติงาน งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

3.1.2.4 แผนการจัดการเรียนรู้

จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน 5 องค์ประกอบ พืชศึกษา 3 สารระ การเรียนรู้ การสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น ในทุกระดับชั้นและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรของแต่ละสถานศึกษา แล้วจัดทำผังมโนทัศน์ หรือจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ชุมนุมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จัดทำระบบตรวจสอบ เสนอขออนุมัติ โดยผ่าน ผู้บังคับบัญชา

รูปแบบการจัดทำผังมโนทัศน์ ดังนี้

1) ระดับป้ายฯ จัดทำผังมโนทัศน์แสดง 5 องค์ประกอบ พืชศึกษา การสำรวจและจัดทำ ฐานทรัพยากรท้องถิ่น

2) ระดับเกียรติบัตรฯ ชั้นที่ 1, 2 และ 3 จัดทำผังมโนทัศน์ 5 องค์ประกอบ พืชศึกษา 3 สารระการเรียนรู้ และการสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

3.1.2.5 การดำเนินงาน

ในแต่ละปีให้ดำเนินงานตามแผนงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ได้แก่ ด้านการบริหาร และการจัดการ การดำเนินงาน 5 องค์ประกอบ พืชศึกษา 3 สารการเรียนรู้ และงานสำรวจและจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น โดยดำเนินงานให้สอดคล้องกับปริมาณงานและงบประมาณที่ตั้งไว้ จัดทำตารางสรุปการใช้งบประมาณ แสดงหลักฐานการเบิกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน มีการ ประสานงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา แสดงจำนวนหนังสือเชิญและหนังสือขอบคุณ

3.1.2.6 สรุปและประเมินผล

1) สรุปผลการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

1.1) สรุปผลตามแผนการดำเนินงานซึ่งประกอบด้วย

1.1.1) การดำเนินงานด้านการบริหาร

1.1.2) การดำเนินงาน 5 องค์ประกอบ พืชศึกษา 3 สารการเรียนรู้ การสำรวจ

และจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่น

1.1.3) การดำเนินงานด้านการติดตามประเมินผล

1.1.4) การดำเนินงานด้านความถูกต้องทางวิชาการ

2) ประเมินผลการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

2.1) เชิงปริมาณ คิดเป็น เปอร์เซ็นต์ (ร้อยละ)

2.1.1) ประเมินจากปริมาณงานตามแผนงานที่ตั้งไว้ กับปริมาณที่ดำเนินงานได้

จริง

2.2) เชิงคุณภาพ คิดเป็น เปอร์เซ็นต์ (ร้อยละ)

2.2.1) ประเมินตามเกณฑ์ โดยอิงมาตรฐานความสมบูรณ์ ของงานสวน

พฤกษศาสตร์โรงเรียน

งานที่ต้องดำเนินการ	รายละเอียด(งานย่อย)	ปริมาณงาน	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	ระยะเวลา
ด้านที่ 2 การดำเนินงาน องค์ประกอบที่ 1 การจัดทำป้ายชื่อ พรรณไม้	1. กำหนดพื้นที่ศึกษา				
	2. สำรวจพรรณไม้ในพื้นที่ศึกษา				
	3. ทำและติดป้ายป้ายรหัสประจำต้น				
	4. ตั้งชื่อและสอบถามชื่อและศึกษาข้อมูล พื้นบ้าน (ก.7-003 หน้า 1)				
	5. ทำผังแสดงตำแหน่งพรรณไม้				
	6. ศึกษาและบันทึกลักษณะทางพฤกษศาสตร์ (ก.7-003 หน้า 2-7)				
	7. บันทึกภาพหรือวาดภาพทางพฤกษศาสตร์				
	8. ทำตัวอย่างพรรณไม้ (แห้ง/ดอง/เฉพาะส่วน)				
	9. เปรียบเทียบข้อมูลที่สรุป (ก.7-003 หน้า 8) กับข้อมูลที่สืบค้นจากเอกสารแล้วบันทึกใน (ก.7-003 หน้า 9-10)				
	10. จัดระบบข้อมูลทะเบียนพรรณไม้ (ก.7- 005)				
	11. ทำร่างป้ายชื่อพรรณไม้สมบูรณ์				
	12. ตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการด้าน พฤกษศาสตร์				
	13. ทำป้ายชื่อพรรณไม้สมบูรณ์				
งบประมาณรวม					

ภาพที่ 3.3 ตารางการดำเนินงานด้านที่ 2 สารการเรือน้องค์ประกอบที่ 1

3.1.2.7 วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

ให้จัดทำการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในรูปตาราง สรุปปัญหาและอุปสรรค จากการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามแผนงานที่ตั้งไว้

3.1.2.8 ปรับปรุงพัฒนางาน

ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามแผนงานที่ตั้งไว้ให้นำมาวางแผน และปรับปรุงพัฒนาในปีการศึกษาถัดไป โดยจัดทำตารางแผนงานและปรับปรุงพัฒนางาน

3.1.2.9 รายงานผลการดำเนินงาน

นำผลการดำเนินงาน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการ แผนด้านการบริหาร ปฏิทิน แผนการจัดการเรียนรู้ การดำเนินงานตามแผน สรุปและประเมินผล วิเคราะห์ผลการดำเนินงานและปรับปรุงพัฒนางาน จัดทำและส่งรายงานผลการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนประจำปีการศึกษา